

Nejvyšší soud usnesl se v trestní věci proti L. F. pro přečin podle § 14 čís. 1 zák. čís. 50/23 a j. následkem zmateční stížnosti obžalovaného ve veřejném zasedání senátu takto: Zmateční stížnost a její provedení se odmítá.

Z d ů v o d ů:

Rozsudek odvolacího soudu byl obžalovanému vyhlášen dne 3. listopadu 1932 okresním soudem v K., jednajícím k dožádání krajského soudu v T. Při tomto roku ohlásil obžalovaný zmateční stížnost s tím, že provedení její podá u téhož soudu do osmi dnů od vyhlášení rozsudku. Dne 9. listopadu 1932 podal obžalovaný u okresního soudu v K. provedení zmateční stížnosti, které tento soud postoupil krajskému soudu v T., kam došlo dne 12. listopadu 1932. Toto provedení zmateční stížnosti jest opožděno. Okresní soud v K. tím, že obžalovanému vyhlásil podle § 425 odst. II. tr. ř. odvolací rozsudek a sepsal o tom protokol, do něhož pojal i ohlášení zmateční stížnosti obžalovaného, skončil činnost, o kterou byl dožádán. Další jeho činnost, záležející v tom, že přijal od obžalovaného písemné provedení zmateční stížnosti, jest pro počítání osmidenní lhůty, stanovené v § 388 tr. ř. ve znění zák. čís. 1/20, úplně bez významu, právě tak, jako kdyby podání, obsahující provedení zmateční stížnosti, bylo se stalo u kteréhokoli jiného nepřislušného soudu. Zmateční stížnost byla by v tomto případě pokládána za včasné provedenou, jen kdyby k sborovému soudu první stolice, tedy ke krajskému soudu v T. byla došla v osmidenní lhůtě, určené v § 388 tr. ř. v novém znění. Okresní soud v K. odeslal sice provedení zmateční stížnosti krajskému soudu v T. dne 9. listopadu 1932, to však nemůže ničeho změnit na skutečnosti, že provedení došlo ke krajskému soudu v T. teprve dne 12. listopadu 1932, tedy po uplynutí předepsané osmidenní lhůty. Čas, po který bylo toto provedení dopravováno poštou od okresního soudu v K. ke krajskému soudu v T. (§ 11 tr. ř.), se v tomto případě do osmidenní lhůty nezapočítává, poněvadž jmenovaný okresní soud jednal jako soud nepřislušný, jenž podání k němu došlé postupuje soudu příslušnému. Poněvadž tedy provedení zmateční stížnosti došlo ke krajskému soudu v T. po uplynutí zákonné osmidenní lhůty, jest opožděno.

Čís. 4602.

I když je porotcům vyhrazeno posouditi, zda tu byl stav nebo zda nastaly skutečnosti trestnost vylučující nebo rušící, není jim volno dávatí těmto pojmům jinou náplň, než je dána a určena těmi místy zákona, jež vymezují, za kterých okolností je trestnost činu vyloučena nebo přestává. Je věcí porotního soudního sboru, by tuto právní stránku věci posoudil sám a nepřipustil dodatkovou otázku, neodpovídají-li okolnosti při hlavním přelíčení tvrzené (napovězené) zákonným znakům okolnosti vylučující trestnost.

Nakolik jde o porušení předpisu § 319 tr. ř. a o zmatek čís. 6 § 344 tr. ř., dal-li porotní soudní sbor ke hlavní otázce na zločin vraždy úkladné podle §§ 134, 135 čís. 1 tr. zák. přes ohrazení státního zástupce dodatkovou otázku na okolnosti vylučující trestnost podle § 2 b), c) tr. zák.

(Rozh. ze dne 25. ledna 1933, Zm II 393/32.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku porotního soudu v Moravské Ostravě ze dne 16. září 1932, pokud jím byla obžalovaná podle § 334 tr. ř. zproštěna z obžaloby pro zločin dokonané vraždy úkladné podle §§ 134, 135 čís. 1 tr. zák., zrušil výrok porotců na I. hlavní otázku a na II. dodatkovou otázku, jakož i na něm spočívající výrok rozsudku, pokud jím byla obžalovaná podle § 334 tr. ř. zproštěna z obžaloby pro zločin dokonané vraždy podle §§ 134, 135 čís. 1 tr. zák. jako zmatečné a věc odkázal do příštího zasedání soudu porotního při sborovém soudě v Moravské Ostravě, by ji v rozsahu zrušení znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Zmateční stížnost napadá rozsudek jen, pokud jím byla obžalovaná zproštěna z obžaloby pro zločin vraždy úkladné podle §§ 134, 135 čís. 1 tr. zák. a uplatňujíc jen důvod zmatečnosti čís. 6 § 344 tr. ř., dovozuje, že porotní soud porušil předpis § 319 tr. ř. tím, že dal porotcům k I. otázce hlavní, znějící na zločin vraždy úkladné otázku dodatkovou na okolnost vylučující trestnost podle § 2 b), c) tr. zák. Z protokolu o hlavním přelíčení vychází na jevo, že se státní zástupce proti této otázce ohradil a když se soud usnesl na otázce setrvati, vyhradil si zmateční stížnost. Soud porotní odůvodnil své stanovisko takto: »Jak ve spise je zjištěno, bylo tvrzeno, že otec obžalované byl alkoholík a že matka byla v ústavu choromyslných. Bylo skutečně zjištěno, že otec alkoholík byl a že matka dělala dojem osoby choromyslné, ačkoliv nebylo vyšetřeno, ve kterém ústavě choromyslných byla. Obžalovaná při líčení dne 26. února 1932 tvrdila, že se jí Š. najednou zprotivil, že upadla do zlosti a rozčilení, že byla beze smyslů atd. a udala, že ho nechtěla již předem zabít, že ho udeřila v rozčilení, když se jí zprotivil, že nevěděla, co dělá. Soudní dvůr již při prvním porotním líčení měl pochybnosti, není-li obžalovaná duševně chorá a usnesl se proto dáti prozkoumati duševní stav obžalované odborníky. I když při dnešním líčení doznala, že Š-u chtěla zavraždit, a že se již na to připravovala týden před tím, a i když posudek znalců pro choroby nervové uznává obžalovanou za příčetnou a za svůj čin plně zodpovědnou, a že nemohla čin spáchat ani ve střídavém pomnutí smyslů, a že je jí přiznáván jen mírný stupeň debility — přece i při dnešním porotním líčení

má soud tytéž pochybnosti o duševním stavu obžalované, jako při prvním líčení, a poněvadž byly v tomto trestním řízení napovězeny okolnosti, jak právě uvedeno, které by trestnost mohly vyloučiti, byla tato druhá dodatková otázka ve smyslu § 319 tr. ř. dána.« Právem vytýká zmateční stížnost státního zastupitelství, že dodatkovou otázkou porušil porotní soud zákon v ustanovení § 319 tr. ř. a zavinil zmatečnost rozsudku podle čís. 6 § 344 tr. ř. Podle stálé praxe nejvyššího soudu smí porotní soud dáti porotcům dodatkové otázky jen, když při hlavním přelíčení tvrzené nebo napovězené okolnosti skutečně odpovídají zákonným znakům dotyčné trestnost vylučující okolnosti. Ne-ní-li tu tohoto předpokladu, nesmí soud dáti tuto otázku, by sám neuváděl porotce v omyl. Zda nastala zákonem vyžadovaná podmínka pro otázku dodatkovou podle § 319 tr. ř., nesmí býti posuzováno podle ze své souvislosti vytržených jednotlivých výroků obžalovaného, nýbrž podle celkového jeho zodpovídání se při hlavním přelíčení. Otázku na střídavé pominutí smyslů podle § 2 b) tr. zák. lze a nutno dáti porotcům jen, bylo-li tvrzeno nebo aspoň výsledky řízení napovězeno, že obžalovaný spáchal čin ve střídavém pominutí smyslů, v čase, kdy pominutí trvalo. Poněvadž pak zákon rozumí střídavým pominutím smyslů podle § 2 b) přechodnou duševní chorobu, najmě periodickou psychosu vylučující přechodně užívání rozumu, je nutno pro dodatkovou otázku v tomto směru, by bylo tvrzeno nebo napovězeno, že čin obžalované byl spáchán v době, kdy byla pachatelka následkem přechodné duševní choroby zbavena užívání rozumu a její duševní síly potlačeny tak, že nebyla s to rozpoznati protiprávnost svého činu a zaříditi své jednání podle správného rozpoznání. Takovéto tvrzení se za celého řízení nevyskytlo; ani při hlavním přelíčení nebylo tvrzeno, ba ani naznačeno nic, co by poukazovalo na duševní poruchu obžalované v době činu vůbec a přechodnou duševní chorobu zvláště. Bylo jen tvrzeno a zjištěno, že otec obžalované byl alkoholík, bylo dále tvrzeno, že matka obžalované činila dojem osoby choromyslné a že byla v ústavu choromyslných. Obžalovaná sama tvrdila, že jako dítě se chtěla utopiti z lítosti, že se nesměla účastniti pohřbu matčina; na žádné nemoci se nepamatuje. U krajského soudu v Mor. Ostravě udala (2. prosince 1931), že byla vždycky zdravá, nikdy neměla žádných nemocí ani bolestí -vyjímaje případ, kdy jí bylo vytrženo několik zubů, neví, jak vypadá bolest hlavy; podle zprávy školy byla duševně úplně normální (byla však lenivá, lhavá a hašteřivá); od 12 let sloužila a žádný z jejích zaměstnavatelů nepozoroval, že by byla duševně chorá. Obžalovaná sama nikdy o sobě netvrdila, že byla snad duševně nemocná a netvrdila ani takové okolnosti, ze kterých by bylo lze usuzovati na její nepřičetnost v době činu z důvodu duševní choroby ať již trvalé nebo přechodné. Ani nikdo jiný netvrdil, že v době činu a vůbec jevila známky duševní poruchy, poukazující na střídavé pominutí smyslů. Soudní lékaři po důkladném vyšetření a při přísném psychiatrickém posuzování přiznali obžalované jen mírný stupeň debility, t. j. mdlého rozumu, nejmírnější stupeň psychických útlumů vývojových, který

ovšem nelze postavit na roveň duševní chorobě ve smyslu § 2 a) tr. zák. a prohlásili, že čin jí za vinu dávaný nemohla spáchat ve střídaném pomnutí smyslů. Podle těchto výsledků porotního přeličení chybí základní předpoklad pro stav podle § 2 b) tr. zák., totiž přechodná duševní choroba u obžalované a spáchání činu v době střídavého pomnutí smyslů, pokud se týče tvrzení a náznaky na takovou duševní chorobu poukazující. Z toho důvodu nesměla býti dána porotcům dodatková otázka na tento stav vylučující trestnost podle § 2 b) tr. zák. Porotní soud vykládá nesprávně zákon, má-li za to, že stačí k otázce dodatkové na stav vylučující trestnost podle § 2 b) tr. zák. okolnosti zdůrazňované v mezitímním usnesení, totiž, že soud má pochybnosti o duševním stavu obžalované proto, že její otec byl alkoholikem, že matka činila dojem osoby choromyslné a že obžalovaná tvrdila, že Š-u zavraždila proto, že se jí najednou zprotivil, že upadla do zlosti a rozčilení a byla beze smyslů, pokud se týče nevěděla, co činí, — poněvadž tvrzené dědičné zatížení obžalované, nejsou o sobě duševní chorobou, a pochybnosti soudu o jejím duševním stavu nestačí k otázce dodatkové na stav podle § 2 b) tr. zák. — jak vyplývá z hořejších výkladů — právě tak jako k tomu nestačí tvrzení obžalované, že upadla do rozčilení a zlosti a že byla beze smyslů a nevěděla co činí, poněvadž tu obžalovaná napovídá, že jednala z affektu, nikoliv ve stavu vyvolaném duševní chorobou.

Otázku ve smyslu § 2 c) tr. zák. smí a musí dáti porotní soud porotcům jen, byl-li tvrzen stav pomatení smyslů, v němž si pachatel svého činu nebyl vědom, t. j. bylo-li jeho vědomí v době, kdy spáchal skutek, úplně zrušeno, neb aspoň zkaleno tak, že nepostřehl vůbec neb aspoň ne úplně a správně skutkové okolnosti, za nichž jednal a neměl správné představy o tom, k jakému výsledku směřuje jeho čin. V té příčině tvrdila obžalovaná při hlavním přeličení dne 26. února 1932 toto: Když přišla na místo činu, tu se jí Š. najednou zprotivil, upadla do zlosti a rozčilení a byla beze smyslů. Uchopila sekyrku, která tam náhodou ležela a uhodila jí starého Š-u do hlavy, míříc mu při tom na pravou stranu hlavy. Š. udělal jen jeden krok a padl k zemi, při čemž ležel na boku. Jak tak ležel, udeřila ho na zemi ještě několikrát, by se nemusil dlouho trápit. Pak ji přepadla lítost, když už bylo pozdě. Při tom nevěděla, co dělá, neboť byla celá taková utrápená. Na to vzala sekyrku, umyla ji v zeli a dala ji do komůrky. Šaty měla postříkané krví. Ve světnici ohmatávala M-ého, by se přesvědčila, zdali spí, načež sama odešla spat. Tvrdila tudíž, že jednala v affektu, ve zlosti a rozčilení tak vysokého stupně, že nevěděla, co dělá, »že byla beze smyslů«. Při tom však sama vyličuje dopodrobna všechny události, jež se sběhly při činu a jež hned po něm následovaly. Líčí přesně a podrobně, že mířila sekyrkou na pravou stranu hlavy Š-ovy, že mu zasadila rány sekyrkou, když už ležel na zemi, by se nemusel dlouho trápit a by nebyla prozrazena, vyličila, co učinila se sekyrkou a jak se přesvědčila, zda M. spí čili nic. K tomu je dodati, že její vyličení, jak čin provedla a co po něm dělala, odpovídá i skutečnosti, poněvadž sekyrka

byla skutečně uschována na místě, jak obžalovaná udala, také dýmka zavražděného Š-y byla nalezena pohozená na dvoře, jak obžalovaná rovněž vyličila, a svědek M. dosvědčil, že obžalovaná skutečně po něm hmatala v posteli, jak sama udala, chtějíc se přesvědčiti, zda spí. Podrobné vyličení činu i toho, co činila před ním a po něm, podala obžalovaná v podstatě souhlasně v přípravném vyšetřování a to opět, při hlavním přelíčení 26. února 1932 soudním znalcům-lékařům a při konečném hlavním přelíčení. Kdežto však v přípravném vyšetřování doznala, že pojala vražedný úmysl již týden před činem a připravila si za tím účelem již sekyrku, změnila při prvním hlavním přelíčení své zodpovídání v tom i onom směru a popřela, že vraždu připravovala a byla k ní rozhodnuta a tvrdila, že se jí Š. najednou zprotivil, že ho usmrtila ze zlosti a ročilení, které ji zbavilo smyslů, takže nevěděla co činí. Při posledním hlavním přelíčení však obžalovaná znovu se vrátila k původnímu doznání, prohlásila výslovně, že skutečně chtěla čin provést na Š-ovi již týden před tím, že však tehdy byla nemocna a že proto s toho sešlo. Prohlásila pak také výslovně, že při činu věděla, co dělá a že jej spáchala proto, že ji Š. obtěžoval. Musilo tedy býti i porotnímu sboru soudnímu z celé výpovědi obžalované zřejmo, že obžalovaná v době činu dobře věděla, co činí a že v pravdě tím, když tvrdila, že upadla »do zlosti a rozčilení« a že nevěděla, co dělá, jen nesprávně označila tehdejší stav své mysli, ale netvrdila tím skutečnosti, které by vylučovaly její přičetnost podle § 2 c) tr. zák., když podle vlastního jejího zodpovídání se nemůže býti řeči o tom, že její vědomí v době činu bylo úplně zrušeno nebo podstatně zkaleno, jak předpokládá zákon v § 2 c) tr. zák. Uváží-li se zodpovídání se obžalované jako celek, dojde se k závěru, že se nehájila nepřičetností v době činu ani z důvodu duševní přechodné choroby, ani z důvodů jinaké pomatenosti následkem vysokého affektu, a že neuvedla a netvrdila skutečnosti, jež by odpovídaly jednomu z těchto dvou stavů vylučujících trestnost. Její zodpovídání význívá v ten smysl, že v době činu dobře věděla, co činí, nehledě ani k tomu, že při posledním hlavním přelíčení, při němž doznala dokonce vražedný úmysl, odvolala svá dřívější nepravdivá tvrzení. Podle toho, co uvedeno, nebyly při hlavním přelíčení tvrzeny ani naznačeny takové okolnosti, které by při správném výkladu zákona naplňovaly skutkovou podstatu stavu vylučujícího trestnost podle § 2 b) a c) tr. zák. Dal-li porotní soud přes to dodatkovou otázku na tyto dva stavy, ačkoli zákonné předpoklady pro ni při hlavním přelíčení dány nebyly, porušil tím ustanovení § 319 tr. ř. a zavinil zmatečnost rozsudku podle čis. 6 § 344 tr. ř.

Při líčení před soudem zrušovacím uplatňoval obhájce, že v § 319 tr. ř. je uvedeno, kdy soud otázku na okolnost trestnost vylučující má dáti, že však se tam nepraví, že by takovou otázku dáti nesměl. Než nehledě k tomu, co již bylo řečeno, a z čeho vyplývá nesprávnost této námitky, plyne její bezdůvodnost i z posledního odstavce § 344 tr. ř., podle něhož lze zmatky v § 344 čis. 3—6 vytčené uplatňovati za určitých podmínek také na újmu obžalovaného. I z toho je zjevno, že otázky

na okolnosti trestnost vylučující smějí býti dány jen, je-li tu pro ně právně správný skutkový podklad. Není-li tento zákonný podklad dán, je patrné, že obžaloba byla dáním takové otázky zkrácena. Tomuto zkrácení může pak státní zástupce čeliti jen uplatňováním zmatku podle § 344 čis. 6 tr. ř.; kdyby bylo správné mínění zastávané obhájcem, bylo by použití zmatečného důvodu podle § 344 čis. 6 tr. ř. v takovém případě pro státní zastupitelství ilusorním. Pokud pak obhájce dále zastával názor, že rozhodování o vyvíňující okolnosti přísluší porotcům, kteří prý nesmí býti omezováni v možnosti přiznati obžalovanému vyvíňující důvod tím, že by se jim neposkytla k tomu možnost odepřením dodatkové otázky, — plyne i na tuto námitku odpověď v podstatě již z toho, co uvedeno nahoře. Porotcům je arci vyhraženo posouditi, zda tu byl stav nebo zda nastaly skutečnosti, jež trestnost vylučují nebo ruší, ale není jim volno dávatí těmto pojům jinou náplň, nežli je dána a určena těmi místy zákona, jež vymezují, za kterých okolností je trestnost činu vyloučena nebo přestává. Důsledně nesmí býti na takovou falešnou cestu zaváděni takovým postupem porotního sboru soudního, který by jim poskytl příležitost pokládati nesprávně určitý skutkový stav za takový, jímž se naplňuje pojem vyvíňujícího důvodu; je pak právě na porotním sboru soudním, jemuž přísluší stanoviti otázky, které mají býti porotcům dány, by tuto právní stránku věci posoudil sám a nepřipustil dodatkovou otázku, neodpovídají-li okolnosti při hlavním přelíčení tvrzené (napovězené) zákonným znakům okolnosti vylučující trestnost. Je-li v tom omezování volnosti porotců, je to omezení plynoucí ze zákona, jak právě ukazuje sankce důvodu zmatečnosti podle čis. 6 § 344 tr. ř. na pochybení, jakéhož se v souzeném případě dopustil porotní sbor soudní. Bylo proto vyhověti odůvodněné zmateční stížnosti a uznati, jak se stalo.

Čís. 4603.

Při povolení podmíněného odkladu výkonu trestu musí soud svoje přesvědčení o tom, že se obžalovaný i bez výkonu trestu polepší, čerpati z p o d s t a t n ý c h důvodů; sama naděje, že se tak stane, nestačí.

(Rozh. ze dne 25. ledna 1933, Zm IV 518/32.)

Nejvyšší soud, přezkoumav trestní věc proti M. J. a spol., obžalovaným pro zločin účastenství na krádeži, vyhověl zmateční stížnosti vrchního státního zastupitelství, napadené usnesení odvolacího soudu z důvodu zmatku podle § 385 čis. 2 tr. ř. zrušil a rozhodl, že se obžalovanému M. J. nepovoluje podmíněný odklad trestu, uloženého mu v této trestní věci.

Z důvodů:

Zmateční stížnosti, jež uplatňuje důvod zmatku podle § 385 čis. 2 tr. ř. proti povolení podmíněného odkladu trestu obžalovanému M. J., nelze upříti oprávnění. Odvolací soud uvedl, že u obžalovaného M. J.